

Determining the Place Dignity Model and Studying Its Various Dimensions

ARTICLE INFO

Article Type

Original Research

Authors

FMohamadnia M.¹ MA,
Daneshpour SA.^{*2} PhD,
Seyedalhosseini SM.¹ PhD

How to cite this article

Mohamadnia M, Daneshpour SA, Seyedal hosseini SM. Determining the Place Dignity Model and Studying Its Various Dimensions. Geographical Researches Quarterly Journal. 2019;34(2):193-201.

¹Department of Urbanism, Faculty of Art & Architecture, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran

²Department of Urbanism, Faculty of Architecture and Urbanism, University of Science and Technology, Tehran, Iran

*Correspondence

Address: University of Science and Technology, Daneshgah Street, Hengam Avenue, Resalat Square, Tehran, Iran

Phone: +98 (21) 77451500

Fax: +98 (21) 77209072

daneshpour@iust.ac.ir

Article History

Received: January 23, 2019

Accepted: February 18, 2019

ePublished: June 20, 2019

ABSTRACT

Aims & Backgrounds People interact with different places of a city as an environment that responds to their needs and activities, and at a higher level, people define a part of their dignity in relation to these places and place attachment occurs. The phrase "place dignity" is considered as one of the dimensions of people and place relationship which is less considered by architects, designers and planners. In this regard, explaining the concept of place dignity and the process of forming the people-place interaction and the effective factors for creating, strengthening and valuing these links, is a basic step in achieving the main objective of explaining the place dignity criteria. The aim of the research was to explain the place dignity model and studying its various dimensions.

Methodology In this qualitative study the related Persian and English articles were investigated using fundamental conceptualization theory through inductive method and the concepts were determined using three types of open, axial, and selective coding.

Findings 428 codes were identified as the indicators of dignity creating which include of 150 concepts and 14 category (comfort/well-being and security/ relaxation; favorable landscape; social interactions; regularity; vitality; identity and originality; readability; memorability; sense of belonging; access; meaning and content; citizen activity and management; diversity; place dignity and personality).

Conclusion The strategies for promoting the place dignity are the factors of strengthening the institutional form of place, development of the explained perspectives for the future of the place, commitment to preserving the values of the environment and artificial elements, establishing the spatial position of the place in the system of meta place, comprehensive readiness, values and characteristics of the demands of residents and people outside the place, preserving the valuable elements, upgrading place role in meta place area, deploying infrastructure in place, historical evolution, growth and future of the place, recognition of elements of the place perceptual index, correction of behavioral platform, preparing the backgrounds for establishment of social behavior and communication between individuals, strengthening the spatial-physical structure of the place.

Keywords Place Dignity; Place; People-Place Interaction; Foundation Data Theory

CITATION LINKS

[American Heritage;1975] The American Heritage dictionary of the English language; [Anderberg, et al; 2017] Preserving dignity in caring for older adults: A concept analysis; [Andorno; 2013] The dual role of human dignity in bioethics; [Batra; 2013] Dignity by Design: Tool of social urbanism, Engaged Citizens Responsive City; [Danayifard; 2006] Theorizing using a deductive approach: The conceptualization strategy of fundamental theory; [Davy, et al; 2017] Land policies in India promises, practices and challenges; [Dehkhoda; 1956] Dehkhoda dictionary [Internet]; [Gallagher, et al; 2008] Dignity in the care of older people - a review of the theoretical and empirical literature; [Hicks; 2013] Dignity: The essential role it plays in resolving; [Jacobson;2007] Dignity and health: A review; [McCrudden;2013] Understanding human dignity; [Nordenfelt;2009] Dignity in care for older people; [Hornby, et al; 2005] Oxford advanced learner's dictionary; [Schroedr; 2012] Human rights and human dignity. Ethical Theory and Moral Practice; [Strauss & Corbin; 2011] Principles of qualitative research methodology: Basic Theory, procedures and practices; [Tadd, et al; 2011] Right place - wrong person: Dignity in the acute care of older people; [Uei, et al; 2010] Promoting dignity in long term care; [Yvonne & Diana; 2016] Designing with dignity: Health and design research for underserved communities;

تبیین مدل منزلت مکانی و بررسی ابعاد مختلف آن

مهلا محمدنیا MA

گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران

سیدعبدالهادی دانشپور * PhD

گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت، تهران، ایران

سید مسلم سیدالحسینی PhD

گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران

چکیده

اهداف و زمینه‌ها: انسان‌ها در تعامل با مکان‌های مختلف شهری به‌عنوان محیطی پاسخگو به نیازها و فعالیت‌هایشان معنا می‌بخشند و در سطحی بالاتر، بخشی از منزلت خویش را در ارتباط با این مکان‌ها تعریف کرده و به آنها دلبسته می‌شوند. مفهوم منزلت مکانی، به‌عنوان یکی از ابعاد رابطه انسان و مکان کمتر مورد توجه معماران، طراحان و برنامه‌ریزان شهری قرار گرفته است. در این راستا، تبیین الگوی منزلت مکانی و فرآیند شکل‌گیری روابط مردم-مکان و مؤلفه‌های مؤثر در جهت ایجاد، تقویت و ارزش‌گذاری این پیوندها به عنوان گامی اساسی در دستیابی به هدف اصلی تدوین معیارهای منزلت مکانی ضروری خواهد بود. هدف این مقاله تبیین مفهوم منزلت مکانی و بررسی ابعاد مختلف آن بود.

روش‌شناسی: این پژوهش کیفی با استفاده از نظریه مفهوم‌سازی بنیادی به روش استقرایی، داده‌های حاصل از متون فارسی و انگلیسی را مورد مطالعه قرار داد و مفاهیم با استفاده از سه نوع کدگذاری باز، محوری و انتخابی مشخص شدند.

یافته‌ها: ۴۲۸ کد به عنوان شاخص‌های منزلت‌بخش مکانی شناسایی شد که ۱۵۰ مفهوم و ۱۴ مقوله (آسایش/رفاه و امنیت/آرامش؛ منظر مطلوب؛ تعاملات اجتماعی؛ نظم؛ سرزندگی؛ هویت و اصالت؛ خوانایی؛ خاطره‌انگیزی؛ حس تعلق؛ دسترسی؛ معنا و محتوا؛ فعالیت و مدیریت شهروندان؛ تنوع؛ شأن و شخصیت مکان) را تشکیل داد.

نتیجه‌گیری: تحکیم شکل نهادی مکان، گسترش و تعمیق در چشم‌اندازهای تدوین‌شده برای آینده مکان، التزام به حفظ ارزش‌های محیط و عناصر ساخته‌شده، ایجاد جایگاه فضایی مکان در سامانه فرامکانی، آمادگی‌های همه‌جانبه، ارزش‌ها و ویژگی‌های خواست ساکنان و افراد بیرونی، حفظ عناصر ارزشمند، ارتقا نقش مکان در منطقه فرامکان، بسترسازی استقرار شده در مکان، تحول تاریخی، رشد و آینده مکان، بازشناسی عناصر شاخص ادراکی مکان، تصحیح شکل فرارگه رفتاری، بسترسازی رفتار و ارتباطات اجتماعی بین افراد، تقویت ساختار استخوان‌بندی فضایی-کالبدی مکان، به‌عنوان راهبردهای ارتقای منزلت مکانی معرفی می‌شوند.

کلیدواژه‌ها: منزلت مکانی، مکان، تعامل انسان-مکان، نظریه داده‌بنیاد

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۱/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۱/۲۹

نویسنده مسئول: daneshpour@iust.ac.ir

مقدمه

حضور بسیاری از ارزش‌ها و پایگاه‌های مکانی، ساختارهای شهری بگانه و الگوهای زندگی خاص، در مکان‌های مختلف واقع در شهر که در تطور زمان، به دلیل عدم وجود دیدگاه تعادلی مابین فرآیندهای شکل‌گیری مکان‌ها، حفاظت و توسعه، دستخوش تغییر، تحول و تخریب قرار گرفته است. به‌نحوی که روزبه‌روز به سمت وسوی افول از یک‌سو و از سوی دیگر، ریشه‌های نامناسب اقتصادی و

اجتماعی، ظهور پاره‌ای از معضلات که با تنزل جایگاه هریک از مکان‌ها روبه‌رو است، موجب عدم تجانس ظرف و مظهر، عدم تجانس فعالیت‌های جاری با ارزش‌های نهفته در هریک از مکان‌های شهری گردیده است. منزلت‌بخشیدن یا منزلت‌گرفتن از مکان، نقطه تلاقی عناصر کالبدی، فعالیت‌ها و مفاهیم ذهنی ارزشمند نسبت به مکان است. این مفهوم موجب تبدیل فضا به مکانی با ویژگی‌های ارزشی با بار معنایی مثبت برای افراد درون و بیرون از مکان می‌شود. برای کاهش هرچه بیشتر آسیب‌های ناشی از تنزل منزلت، ابتدا باید به مفهوم کاربردی و همه‌جانبه آن پرداخته و سپس به دنبال کاهش زمینه‌های آسیب و ارتقاء زمینه‌های منزلت مکان بود. ایجاد منزلت در هر مکان با ابعاد تأثیرگذار با توجه به ظرفیت‌های آن ممکن می‌شود. در این صورت جابه‌جایی ساکنین ناهمگرا، جذب ساکنان همگرا، بالا بردن ظرفیت تداوم سکونت در مکان، افزایش زمینه‌های خاطره‌انگیزی، که همگی با تأمین شرایط حقوقی، اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و فرهنگی همه‌شمول میسر می‌شود، سکونت در مکان را به اهلیت مبدل می‌کند و از طرفی به سایر عوامل بیرونی با شاخص نمودن عناصر و نشانه‌های شهری ارزشمند و قابل احترام ارج می‌نهد و این مهم‌ترین گام در رونق حیات مدنی و زمینه‌ساز سرزندگی، تداوم، شأن، زایش و شخصیت در مکان خواهد بود.

مفهوم منزلت از یونان باستان و در دوران افلاطون که بشر را به دلیل داشتن نیروی عقل و توانایی تفکر منطقی و قدرت سخن گفتن از سایر موجودات مجزا می‌کند، آغاز گردیده است. منزلت انسانی در فلسفه یونان باستان بر عقیده اجتماعی منعکس بوده است [Andorno, 2013]. مفهوم منزلت در طول قرون وسطی بر معنی فردی آن تأکید داشته در این دوران هر شخص به‌واسطه مشخصات منحصر به فرد خود معنی می‌یافت [Schroedr, 2012] در دوران رنسانس مفهوم منزلت انسانی بر مفهوم نامحدود بودن بشر دلالت داشت و این نامحدود بودن مربوط به مشخصات انسانی چون خلاق بودن، توانایی کنترل بر سرنوشت خویش و قدرت انجام کارهای خیر و شر بوده است [Yvonne & Diana, 2016] کانت معتقد است بشر به علت داشتن منطق، استقلال و ارزش درونی دارای منزلت است زیرا در زندگی می‌تواند اهداف خود را دنبال کند. از دیدگاه ارسطو منزلت یک فضیلت اخلاقی است. از دیدگاه شتون و سید هوس منزلت یک ارتباط متقابل بین قابلیت‌ها و توانمندی فرد و شرایط موجود است. اولین بیانیه حقوق بشر در مورد منزلت در سال ۱۹۳۸ در خصوص تساوی منزلت تمام انسان‌ها صادر گردید [Anderberg et al, 2017] *دنا هیکس* در کتابی با عنوان "معنای واقعی منزلت چیست؟" منزلت را شأن، مقام و احترام معنا می‌نمایند. هیکس در کتاب خود، نیاز به منزلت را به‌عنوان مهم‌ترین عامل مشترک هویت مدنی میان انسان‌ها می‌داند [Hicks, 2017]. در لغت‌نامه دهخدا منزلت عبارت از منزله، مرتبت و مقام و رتبه و حرمت و احترام، پایگاه، جایگاه، مکان، مرتبت، قدر، ارج، شأن، اعتبار، خطر، جاه، حرمت، بزرگی [Dehkhoda, 1956] است. در فرهنگ لغات آکسفورد واژه Dignity به معنای کیفیت زندگی بالا،

مکان‌ها از نظر اعتبار و رتبه می‌توانند در تمایز با سایر مکان‌ها دارای شأن و منزلتی درخور باشند. ارتقای منزلت مکان و لوازمات آن متناسب با ظرفیت‌های مکان ممکن می‌شود. در این صورت جای‌جایی ساکنین ناهمگرا، جذب ساکنان همگرا، بالا بردن ظرفیت تداوم سکونت در محله، افزایش زمینه‌های خاطره‌انگیزی، که همگی با تأمین شرایط حقوقی، اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و فرهنگی همه‌شمول میسر می‌شود، سکونت در مکان را به اهلیت مبدل می‌کند و از طرفی به سایر عوامل بیرونی با شاخص نمودن عناصر و نشانه‌های شهری ارزشمند و قابل احترام ارج می‌نهد و این مهم‌ترین گام در رونق حیات مدنی و زمینه‌ساز سرزندگی، تداوم، شأن، زایش و شخصیت در مکان خواهد بود.

منزلت مکانی به معنای ادراک ذهنی ارزشمند مردم از مکان و احساسات مثبت کم‌وبیش آگاهانه آنها از محیط خود است که شخص را در ارتباط درونی و بیرونی با محیط قرار می‌دهد، به‌طوری‌که فهم و ارزش‌گذاری فرد با زمینه معنایی محیط پیوند خورده و یکپارچه می‌شود. و در قالب رفتارهایی چون تمایل به حفظ نزدیکی به مکان، مقاومت در برابر تغییرات در مکان و تمایل به انتخاب مکان‌های دارای منزلت نمود می‌یابد. افراد در تعامل‌های درونی و بیرونی با مکان‌ها به‌واسطه نیازهای روزمره‌شان به آنها معنا بخشیده و با شکل‌گیری خاطرات جمعی و الحاق معانی نمادین، به معنای مترتب بر این مکان‌ها ارزش می‌گذارند و بخشی از منزلت خویش را از طریق این‌همانی با این مکان‌ها تعریف می‌کنند و برای هریک معنایی درخور قایل می‌گردند.

مفهوم منزلت مکانی، در هیچ‌یک از متون به‌طور دقیق با نام منزلت مکانی عنوان نشده است، اما با دقت در ادبیات شهرسازی، با نظر به مفاهیم مورد بررسی در این مقاله، موضوعات منزلت‌بخش به مکان در جهت تدقیق بیشتر موضوع پژوهش در اسناد و متون مورد بررسی و گردآوری قرار گرفته است (جدول ۱). هدف این مقاله تبیین مفهوم منزلت مکانی و بررسی ابعاد مختلف آن بود.

احترام فردی و جمعی، الگوهای رفتاری ارزشمند، برآوردن نیازها و توقعات افراد، احساس ارزشمندی افراد در جوامع و شناخت ارزش‌ها، احساس عزت‌نفس به ساکنان، قدردانی از ساکنان، منزلگاهی امن و درخور افراد، ایجاد کرامت انسانی، زندگی همراه با احترام و ارزشمندی [Hornby et al, 2005]. فرهنگ آمریکن هریتیج نیز اشاره به احساس مهم بودن از طرف دولت، ارتباط موثر با دولت و ارگان‌های دولتی، رتبه‌بندی و ارزش‌گذاری دارد [American Heritage, 1975]. منزلت از لغت لیاقت و شایستگی یا آراستگی محسوب یا برانزده و مناسب گرفته شده است [Nordenfelt, 2009; Betra, 2013]. معنای منزلت در منابع دیگر عبارت است از حس رضایت و رضایت‌مندی، کرامت و ارزش انسانی، عزت‌نفس، احترام متقابل فرد و مکان، خاطره‌انگیزی، شأن و شخصیت، آسایش، امنیت و رفاه، آرامش، [McCrudden, 2014] دسترسی مناسب به کاربری‌ها، همه‌شمول بودن عملکرد مکان، احساس آزادی و اختیار، تمایل به ماندگاری در مکان، افتخار به مکان و ارزشمندی برای آن، دلیل و معنای وجودی انسان در مکان [Davy et al, 2017].

مفهوم منزلت یک تجربه ذهنی و اخلاقی است که هر انسان به‌واسطه انسان بودن دارا است. کیفیت پیچیده ذهنی و پویا است [Gallagher et al, 2008] منزلت یک توانایی در مورد احساس مهم بودن و ارزشمندی است که در رابطه با دیگران شکل می‌گیرد و روابط با دیگران می‌تواند آن را تهدید کرده یا ارتقا ببخشد [Tadd et al, 2011] منزلت در متون معرفتی به‌عنوان مفهوم خود ارزشی و احترام، [Andorno, 2013; Jacobson, 2007] قضاوت بر رفتار افراد و عکس‌العملی است که با احترام به آنان داده می‌شود و رفتاری است که احترام را ثابت می‌کند و فردی که به خود و دیگران احترام می‌گذارد، دارای منزلت است [Tadd et al, 2010; Anderberg et al, 2017; Uei et al, 2010] از منظر مفهومی منزلت را رتبه، پایگاه، جایگاه و شأن و اعتبار معنی کرده‌اند. این صفت می‌تواند به فرد، گروه، مکان و فضا اطلاق شود.

جدول ۱) جدول تطبیقی مدل‌های مستخرج تاثیرگذار بر منزلت مکانی

طراح مدل	ماخذ و سال	تعداد شاخص‌ها	شاخص‌های منزلت‌بخش مکان‌های شهری
کامیلو سیتِه	طراحی شهر مطابق با اصول هنرمندان - ۱۸۸۹	۶	اندازه و ارتباط مکان-فضا، تقارن و تناسب فضا و بنا، آرایش اشکال، تداوم و استمرار نظم، ریتم و وحدت، تداوم بصری در جریان حرکت
ابنزر هاوارد	باغ شهرهای فردا - ۱۹۰۲	۶	مالکیت اراضی شهری، سازماندهی متناسب با عملکردها، محیط سالم، دسترسی آسان به زیبایی طبیعت، تعاون و آزادی عمل ساکنان
تونی گارنیه	صنعت شهر، خطوط مقدماتی برای ساختن شهرها - ۱۹۱۷	۶	دیدگاه اجتماعی، منطقه‌بندی عملکردی، شالوده هندسی، تصور بازبودن فضا، محدودیت جمعیت، زیبایی‌های جدید در قالب اشکال معماریانه
لکوربوزیه	شهر معاصر - ۱۹۲۲ / شهر درخشان - ۱۹۳۳	۳	نظم ارگانیک و ماشینی، آزادی متخصصین در فرآیند طراحی، تصور روستا-شهری
لوئیس مامفورد	فرهنگ شهرها - ۱۹۳۸ / چشم‌انداز شهر - ۱۹۶۸	۶	شهر مکان تبلور فرهنگ و دفاع از انسان در مقابل اتومبیل، واحدهای همجواری یا خودکفا، نظم ارگانیک، دسترسی عموم به طبیعت، شکل‌گیری فرهنگ و تاریخ انسانی، تجدید نظر ارزش‌ها و وضع قوانین جدید
سارینن	شهر، رشد، ویرانی و آینده آن - ۱۹۴۳	۳	نظم، انعطاف‌پذیری، حراست
یوجین راسکین	گفتگویی درباره معماری - ۱۹۵۴	۸	وحدت، مقیاس، وزن، ریتم، اصالت، تناسب، تسلسل، ترکیب
پاول زوکر	شهر و میدان - ۱۹۵۶	۴	سامان‌یافته، منظم، آراسته، میدان عامل تبدیل جامعه به اجتماع نه صرفاً محل تجمعی از افراد

طراح مدل	ماخذ و سال	تعداد شاخص‌ها	شاخص‌های منزلت‌بخش مکان‌های شهری
کوبین لینچ	سیمای شهر - ۱۹۶۰ / تئوری شکل خوب شهر - ۱۹۸۱	۱۱	خوانایی، پیوستگی، انسجام، عناصر پنج‌گانه سازنده سیمای شهری، وضوح بصری، شفافیت، نشاط و سرزندگی، احساس، سازگاری، کنترل، کارایی و عدالت
پل اشپرای رگن	معماری شهرها و شهرک‌ها - ۱۹۶۰	۳	پیاپاده‌روی، کاربری‌های گوناگون، فضای باز
گوردن کالن	منظر شهری - ۱۹۶۱	۴	تعاملات اجتماعی و ارتباط با دیگران، علایق، ساختار بصری محیط و احساس هویت مکانی، توجه به دیدهای متوالی
جین جیکوبز	مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکا - ۱۹۶۱	۸	فعالیت‌ها و کاربری‌های مختلط و مختلف، قابلیت دسترسی، انعطاف‌پذیری، ضرورت وجود ساختمان‌های قدیمی، ضرورت تمرکز جمعیت، ضرورت بلوک‌های شهری کوتاه، پیاده‌روها عامل ایجاد امنیت و تقویت تعاملات اجتماعی
لارنس هالپرین	شهرها - ۱۹۶۳	۷	محیط خلاق، گوناگونی زیاد و انتخاب آزادانه، نقش مردم، هماهنگی و تنظیم موزون حرکت‌ها در شهر، آرامش و سکوت، شهر همگانی و سرزنده، تعامل میان مردم و محیط‌های شهر
الکساندر میچرلیخ	ناپذیربودن شهرهای ما - ۱۹۶۳	۷	تنوع و سرزندگی، مشارکت همگانی، تراکم ویژه، تعامل اجتماعی، هسته مرکزی، آسایش و رفاه، تعلق خاطر
سرگئی چرمایف	عرصه‌های زندگی عمومی و زندگی خصوصی - ۱۹۶۴	۵	تنوع، امنیت، سلسله مراتب، توازن، توجه به عوامل تهدید محیط زیست انسانی در شهرها
ادموند بیکن	طراحی شهرها - ۱۹۶۵	۹	آگاهی فضایی، طبیعت، نظم نو، فضاهای مرتبط، وضوح، تقابل و تعادل، وزن و هماهنگی، نظام‌های حرکتی، حرکت پیوسته
کانتریل	مبانی نظری نشاط - ۱۹۶۵	۳	امنیت، نظم، ظرفیت انتخاب و آزادی
آلدو روسی	معماری شهر - ۱۹۶۶	۳	گونه‌بندی شهر و اجزای آن، توجه به جنبه‌های کالبدی و عرصه عمومی شهر، هویت اجتماعی
ادوارد هال	بعد پنهان - ۱۹۶۶	۹	امنیت، نظارت اجتماعی، حس تعلق، درک فضایی، مقیاس انسانی، استفاده سازنده از گروه‌های قومی، حفظ ساختمان‌های مفید و ارزشمند در محله‌ها و توجه به آنها در نوسازی‌های شهری، حفظ فضاهای باز بزرگ بیرونی و دردسترس بودن آنها
فرانک لوید رایت	شهر زنده - ۱۹۶۸	۴	تماس پیوسته با طبیعت، دموکراسی، تصور از فضای مرکب، مشارکت همراه با پذیرش تحمیلی زندگی شیرین
گودمن	اصول و روش‌های طراحی شهری - ۱۹۶۸	۲	تفریح، منابع طبیعی
لاروس لروپ	کاربری‌های متنوع - ۱۹۷۲	۲	تداوم و خوانایی، قابلیت پیش‌بینی فضا
کالدینو	شهر نامرئی - ۱۹۷۲	۳	مقیاس، گذشته تاریخی، خاطره‌انگیزی، شأن و منزلت
دونالد اپلیارد	حفظ شهرهای اروپایی - ۱۹۷۹ / خیابان‌های زیست‌پذیر - ۱۹۸۱	۸	آسایش، ارتباط لذت‌بخش یک مکان تاریخی، فضاهای سبز، مکان بازی و یادگیری، قلمرو همسایگی، همستان، محیط سالم و بهداشتی، حریم ایمن
کریستین نوربرگ شولتز	روح مکان؛ به سوی پدیدارشناسی معماری - ۱۹۸۰	۶	محسوسیت و تمرکز، خوانایی، تنوع، شگفتی و اکتشاف، گشودگی، سختی و شفافیت مرزها
فرانسیس ویولیچ	قرائت شهری: طراحی مکان‌های شهری کوچک - ۱۹۸۴	۷	خوانایی، آزادی انتخاب، ایجاد انگیزه، فضاهای متباین، زندگی اجتماعی، پیوندهای بومی، ارتباط با گذشته
یان بنتلی و همکاران	محیط‌های پاسخ‌ده - ۱۹۸۵ / طراحی شهری اکولوژیک - ۱۹۹۰	۱۱	نمودپذیری، تنوع، خوانایی، انعطاف‌پذیری، انطباق فرم و عملکرد، تنوع محرک‌های حسی، حس تعلق، کارایی از نظر مصرف انرژی، پاکیزگی، حمایت و پشتیبانی از حیات
مایکل والر	فضاهای عمومی: لذت‌ها و ارزش‌های شهرنشینی - ۱۹۸۶	۳	فعالیت‌های اجتماعی، همزیستی مسالمت‌آمیز، تنوع کاربران
راجر ترانسیک	یافتن فضاهای گمشده - ۱۹۸۶	۱	حفظ تسلسل حرکت‌ها
یان گل	زندگی در میان ساختمان‌ها - ۱۹۸۷	۸	جذاب و سرزنده، حس تعلق، امنیت و وابستگی به جمع، آمد و شد آرام، آمیختگی کاربری‌ها، آمیختگی آمد و شد به شرط چیرگی پیاده، تجمع فعالیت‌ها، سه گروه فعالیت در فضای شهری: ضروری، انتخابی، اجتماعی
سوزان و هنری لنارد	شهر زیست‌پذیر: مردم و مکان‌ها، اصول طراحی - ۱۹۸۷	۱۱	تماس چهره به چهره، خاطرات در کنار ساختمان‌های تاریخی، طراحی مناسب فضاهای نشستن، دسترسی پیاده به فضای شهری، ایفای نقش قلب شهر، زندگی اجتماعی در فضا، حس تعلق و محسوسیت بصری، حس لذت از زمان حال، پیچیدگی و تنوع ساختمان‌ها
کولمن	فرصت‌هایی برای نوآوری در آموزش طراحی شهری - ۱۹۸۷	۷	حفاظت تاریخی و مرمت شهری، طراحی برای پیاده‌ها، سرزندگی و تنوع استفاده، بستر و محیط فرهنگی، بستر و محیط طبیعی، توجه به ارزش‌های معمارانه محیط
آلن جیکوبز و اپلیارد	به سوی یک بیانیه طراحی شهری - ۱۹۸۷	۸	زیست‌پذیری، هویت و کنترل، دسترسی به فرصت‌ها، تخیل و لذت، اصالت و معنی، زندگی اجتماعی و همگانی، اعتماد به نفس شهری (خوداتکایی شهری)، محیط برای همه
جان لنگ	طراحی شهری - ۱۹۸۷	۳	اشکال - تناسب، ریتم - مقیاس و پیچیدگی - رنگ

طراح مدل	ماخذ و سال	تعداد شاخص‌ها	شاخص‌های منزلت بخش مکان‌های شهری
کریستوفر الکساندر و همکاران	تئوری جدید طراحی شهری - ۱۹۸۷ / طبیعت نظم - ۲۰۰۴ / شهر توانا - ۲۰۰۵	۲۴	توسعه‌پذیری، وحدت اجزا، رؤیت و تجسم، فضاهای شهری مطلوب و پیوسته، ترتیب و طراحی بناهای بزرگ، ساخت و شکل‌گیری مراکز، رشد تدریجی و نظم غیرهندسی فضاهای شهری، مقیاس‌های مختلف، مراکز قدرتمند، فضاهای مثبت، سادگی و آرامش، تضاد، فضای خالی، ناهمواری، بازتاب، عدم تفکیک، مرزها، تکرار، تقارن‌های محلی پایداربودن، برابری، کارایی، شفافیت و مسئولیت‌پذیری، مشارکت مدنی، امنیت افراد و محیط زندگی آنها
ویلیام وایت	شهر، کشف دوباره مرکز - ۱۹۸۸	۴	نگهداری ساختمان‌ها و فضاهای تاریخی و استفاده دوباره آنها، پیوند فضاها با یکدیگر و ارتباط آنها با خیابان، گرایش به خودتراکمی
تیبالدز	شکاف افکار - ۱۹۸۸	۴	خوشایندی بصری، خوانایی، مقیاس، محصوریت
مایکل ساوت ورت	تئوری و عمل طراحی شهری - ۱۹۸۹	۱۱	ساختار، خوانایی، فرم، حس مکان، هویت، دیدها و مناظر، مقیاس انسانی یا پیاده، حفاظت تاریخی، حفاظت از محیط طبیعی، بهداشت و ایمنی، مراودات اجتماعی
فرانسیس تیبالدز	طراحی و ارزیابی کدهای طراحی شهری - ۱۹۹۰ / طراحی شهری: عرصه عمومی در مقابل عرصه خصوصی - ۱۹۹۰ / شهرسازی شهروندگرا - ۱۹۹۲	۱۱	درس از گذشته، احترام به بافت‌های موجود، مشارکت نظری مردم، کاربری مختلط، مقیاس انسانی، آسایش پیاده، انعطاف‌پذیری و انطباق‌پذیری، خوانایی، فرآیند رشد تدریجی، پیچیدگی محیط، شادی‌بخشی و خوشایندی بصری محیط
آدوانی، ایپلاتر زیبرگ، پیتر کتز	اصول شهرها و شهرسازی - ۱۹۹۱ / نوشهرسازی - ۱۹۹۲	۳	غرور، کاربری مختلط، بازگشت به ساختار محلات سنتی
علی مدنی‌پور	طراحی فضای شهری: فرآیند اجتماعی - فضایی - ۱۹۹۲	۴	دسترسی، تعامل اجتماعی، منافع عمومی، آسایش و راحتی
گرین	شکل شهر - ۱۹۹۲	۴	عملکرد، نظم، هویت، جذابیت، مقیاس
امیلی تیلن	اندازه‌گیری حوزه عمومی - ۱۹۹۲	۳	دسترسی، ارتقاء فرهنگی، شعور
استفن کار	مکان‌های عمومی - ۱۹۹۲	۹	معنا، دموکراتیک، پاسخگویی، راحتی، آسایش، درگیرشدن غیرفعال با محیط، درگیرشدن فعالانه با محیط، امکان کشف محیط
سوزان و هنری لنارد	طراحی فضاهای شهری و زندگی اجتماعی - ۱۹۹۳	۸	تأمین ایمنی، سهولت دسترسی، ایجاد حس تشخیص و مناعت طبع، تقویت حس تعلق به جامعه با هویت، برانگیختن حس کنجکاوی و کاوش، برجای گذاشتن تجربه‌های به‌یادماندنی و ارزشمند، احساس بودن در خانه خود، تقویت ارتباط شخصی
برایان گودی	دو آقا در ورونا: کیفیت‌های طراحی شهری - ۱۹۹۳	۱۰	سرزندگی، هارمونی با بستر موجود، تنوع، مقیاس انسانی، نفوذپذیری، امکان شخصی‌سازی مکان، خوانایی، انعطاف‌پذیری، امکان تحول سنجیده و کنترل شده، غنا
کالتروپ	کلانشهر بعدی آمریکایی - ۱۹۹۳	۳	پارک یا فضای سبز، فعالیت‌های تفریحی، فعالیت‌های انسانی
جان لنگ	نیازهای انسان - ۱۹۹۴	۱۱	کیفیت ایمنی معابر، نفوذپذیری و قابلیت دسترسی، انعطاف‌پذیری فضاها، تقویت حس مکان، هویت، خوانایی و تناسب بصری، مالکیت اراضی، حس فردیت و تعلق داشتن، شخصی‌سازی، مشارکت، حرکت سهل و مناسب
کمیته مشورتی برنامه‌ریزی لندن	کیفیت محیط شهری لندن - ۱۹۹۴	۱۱	ساختار مناسب خوانایی و هویت، پاکیزگی و ایمنی، مدیریت شهری مطلوب، غنای بصری، کاربری و فعالیت‌های مختلط، وجود فضاهای همگانی و فضاهای خاص، سهولت حرکت پیاده و سواره
نیروی ویژه طراحی شهری نخست‌وزیر استرالیا	طراحی شهری در استرالیا - ۱۹۹۴	۶	کمال طراحی، توزیع منافع محیطی، استحصال منافع محیطی، پاسخ‌گویی به ویژگی‌ها و نیازهای محلی، انعطاف‌پذیری طرح‌ها، تحکیم ارتباط با گذشته
گراهام هاتن و کولین هانتز	شهر پایدار - ۱۹۹۴	۱۲	تنوع، تمرکز، نفوذپذیری، امنیت، مقیاس مناسب، طراحی ارگانیک، اقتصاد و ابزارهای مناسب آن، روابط خلاقانه، انعطاف‌پذیری، مشورت و مشارکت دادن استفاده‌کنندگان در طرح‌ها، ارتباطات سازنده میان ساختمان‌ها، مسیرها و فضاهای باز
نلسن	چشم‌اندازهایی برای رؤیای آمریکایی نوین - ۱۹۹۴	۹	رعایت مقیاس انسانی، مسئولیت‌پذیری مبتنی بر بوم‌شناسی، ترویج پیاده‌گرایی، پیش‌بینی فضای باز، توجه به منظر خیابان، تنوع، کاربری مختلط و چندگانه، استفاده از واژگان طراحانه معین، تعمیر و نگهداری دائمی محیط شهری
میتچل	معرفی فضای عمومی و شهری - ۱۹۹۶	۴	فعالیت انجمن‌های آزاد، جشن‌های فرهنگی، فعالیت‌های اجتماعی، دسترسی
جان پانتر و متیو کرونا	بعد طراحانه برنامه‌ریزی - ۱۹۹۷	۵	طرح استقرار، مسایل عام طراحی شهری، منظر شهری، فرم شهری، عرصه همگانی

طراح مدل	ماخذ و سال	تعداد شاخص‌ها	شاخص‌های منزلت بخش مکان‌های شهری
کاسلاتی سالزانو هالوک	طبیعت زیست‌پذیری: هفت هدف برای شهر زنده - ۱۹۹۷	۴	تجربه خود به عنوان يك شخص واقعی، اتصال بین گذشته و آینده، شهر زیست‌پذیر به عنوان شهر پایدار، شهری برای همه طبقات
هنری لنارد	اصول برای شهر زیست‌پذیر - ۱۹۹۷	۸	همه یکدیگر را ببینند و بشنوند، گفتگو و نقش قلمرو عمومی، مکانی برای یادگیری اجتماعی، برآورده‌شدن کارکردهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، ارزش و به رسمیت شناختن متقابل، الویت زیبایی و معنی محیط کالبدی، استفاده از عقل و دانش همه ساکنان
پیتر هال و اولریخ فایفر	آینده شهری قرن ۲۱ - ۲۰۰۰	۶	اقتصاد پایدار شهری، جامعه پایدار شهری، سرپناه پایدار شهری، محیط‌زیست پایدار شهری، زندگی پایدار شهری، دموکراسی پایدار شهری
ریچارد راجرز و گروه ضربت شهری لندن	به سوی يك رنسانس شهری - ۲۰۰۲	۹	مکان و موقعیت، بافت، مقیاس و هویت، حوزه عمومی، دسترسی و نفوذپذیری، کاربری زمین و تراکم بهینه، فعالیت‌های مختلط، دوام، پایداری، پاسخگویی محیط‌زیستی
امیلی بوخوالد و دیگران	به سوی شهر زیست‌پذیر - ۲۰۰۳	۵	توجه به حرکت پیاده، ورود طبیعت به شهر، اختلاط مناسب کاربری‌ها، ایجاد زیرساخت‌های کارآمد شهری، مسکن‌سازی در مکان‌های مناسب
سای پامیر	آفرینش مرکز شهری سرزنده: اصول طراحی و بازآفرینی - ۲۰۰۴	۸	ساختار سازمان‌دهنده، هویت برجسته، ایجاد تنوع و جذابیت، اطمینان از تداوم بصری، عملکردی، به حداکثر رساندن سهولت استفاده، فراهم‌نمودن آسایش، تأکید بر کیفیت
رودری وینسور	شهر ایده‌آل - ۲۰۰۶	۱۱	موقعیت مکانی جغرافیایی، اجتماعات فرهنگی، اقتصادی و سیاسی، پایداری مناظر شهری برای حس تعلق، کاهش مصرف انرژی و تخریب اکولوژی، محیط زیست طبیعی، تساوی اجتماعی و ارزش‌های فرهنگی، بازسازی محیط ساخته‌شده در پاسخ به تغییر شرایط، مشارکت و تصمیم‌گیری دموکراتیک
دانلد الیوت	راهی بهتر برای منطقه‌بندی: ده اصل برای خلق شهرهای زیست‌پذیرتر - ۲۰۰۸	۸	کاربری‌های مختلط، مسکن‌سازی با قیمت مناسب، استانداردهای کامل، کاربری‌های منعطف‌تر برای محیط، زندگی کردن با ناهمگونی‌ها، ضوابط توسعه ساخت و ساز پویا، مذاکره برای ساخت و ساز وسیع، سازمان‌دهی بهتر شبکه داده‌ها
امیر یاراحمدی	به سوی شهرسازی انسانگرا - ۱۳۷۸	-	نظم ارگانیک، مشارکت مردمی، شناخت محیطی
جهانشاه پاکزاد	راهنمای طراحی فضاهای شهری در ایران - ۱۳۸۴	-	عمومی‌بودن، بازبودن، تعاملات اجتماعی
گلکار	طراحی شهری - ۱۳۹۰	-	همه‌شامل‌بودن، سرزندگی و سازگاری، انعطاف‌پذیری، کیفیت عرصه همگانی
پیتر کانلی	استقبال بازبودن: ساخت چشم‌انداز چشم‌انداز معماری شهرسازی - ۲۰۰۴	-	پاکیزگی - زیباشناختی
فرانک فیشر	برنامه‌ریزی استدلالی - ۲۰۰۶	-	مجاورت با عناصر تاریخی - زیبایی محیطی
فورست و سوت وورث	شهرهای طراحی‌شده - ۲۰۰۸	-	فضای سبز - پاکیزگی - کیفیات بصری محله - مبلمان شهری
کومار	مطالعه ویژگی‌های آشوب - ۲۰۰۹	-	نمای معماری و پیوستگی
موران	مردم و طبیعت: مقدمه‌ای بر روابط محیط‌زیست بشر - ۲۰۱۱	۳	جذابیت بصری - ترکیب معماری - منظرسازی

روش‌شناسی

این پژوهش کیفی با استفاده از نظریه مفهوم‌سازی بنیادی به روش استقرایی، داده‌های حاصل از متون فارسی و انگلیسی را مورد مطالعه قرار داد. مفاهیم با استفاده از سه نوع کدگذاری باز، محوری و انتخابی مشخص شدند. "کدگذاری" در واقع همان روش‌های تحلیلی، تعبیری و تفسیری برای رسیدن به مفاهیم است که برحسب نوع آموزش، تجربه و هدف عوض می‌شود.

کدگذاری باز: در مرحله کدگذاری باز، اقدام به شمارش کدها، مفاهیم و مقوله‌ها می‌گردد. که مشخصاً به نام‌گذاری و دسته‌بندی پدیده از طریق بررسی دقیق داده‌ها مربوط می‌شود. کد، واحد خرد تحلیل است که برپایه آن مفهوم‌سازی داده‌ها شکل می‌گیرد. چند کد مشترک یک مفهوم را تشکیل می‌دهند. وظیفه مفاهیم در نظریه

داده‌بنیاد، ارایه جزئیات بیشتری در مورد هر مقوله است. مفاهیم مشترک، یک مقوله را تشکیل می‌دهند. مقوله‌ها در مقایسه با مفاهیم، انتزاعی‌تر بوده و سطحی بالاتر را نشان می‌دهند. مقوله‌ها «شالوده‌های ساختن نظریه هستند و ابزاری فراهم می‌کنند که به‌وسیله آن نظریه می‌تواند یکپارچه شود. وقتی مقوله‌ها گردآوری شدند، کدگذاری باز به پایان می‌رسد.

کدگذاری محوری: در کدگذاری محوری، محقق، یکی از مقوله‌های کدگذاری باز را به‌عنوان مقوله یا پدیده اصلی یا هسته، همان فرآیند مورد مطالعه انتخاب و آن را در مرکز فرآیند مورد بررسی قرار می‌دهد و سپس سایر مقوله‌ها را به آن مربوط می‌کند [Strauss & Corbin, 2011].

کدگذاری انتخابی: هدف نظریه‌پردازی بنیادی، تولید نظریه است نه

نظری رسید.

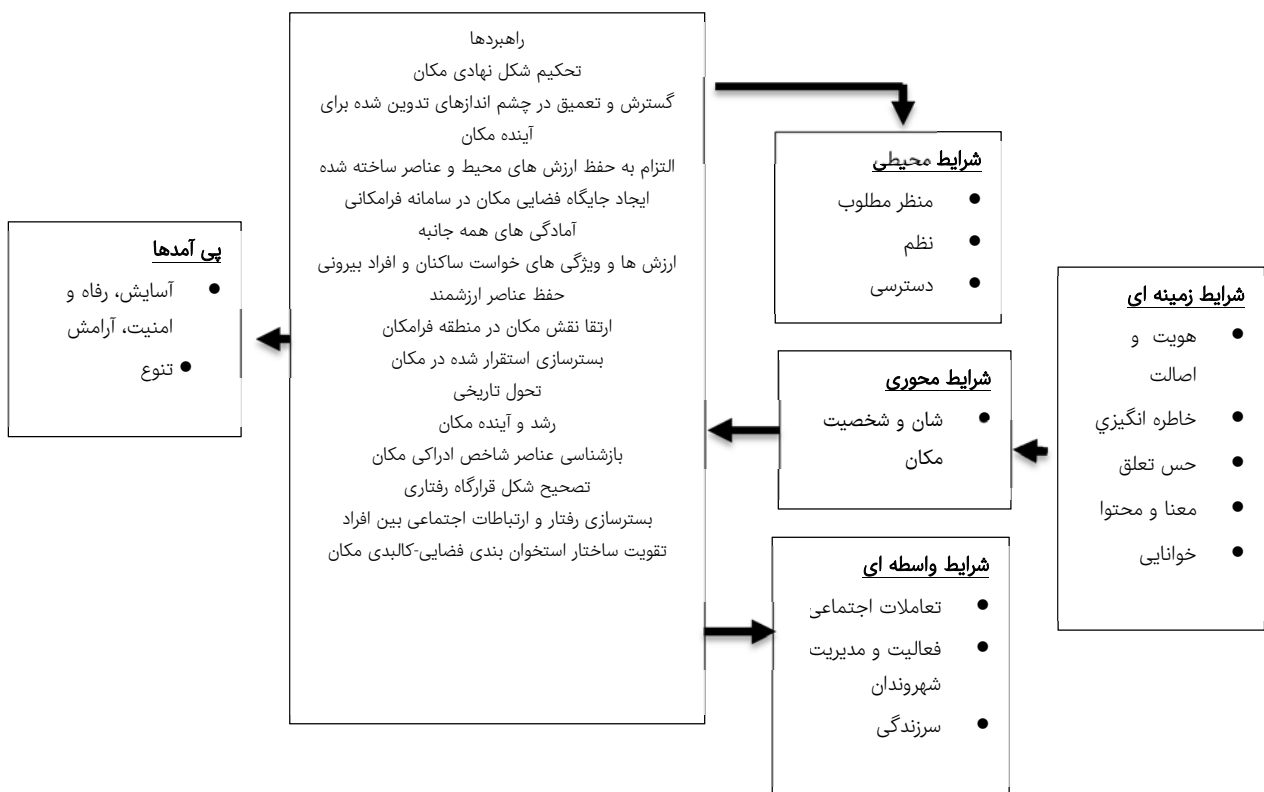
یافته‌ها

۴۲۸ کد به عنوان شاخص‌های منزلت‌بخش مکانی شناسایی شد که ۱۵۰ مفهوم و ۱۴ مقوله (آسایش/رفاه و امنیت/آرامش؛ منظر مطلوب؛ تعاملات اجتماعی؛ نظم؛ سرزندگی؛ هویت و اصالت؛ خوانایی؛ خاطره‌انگیزی؛ حس تعلق؛ دسترسی؛ معنا و محتوا؛ فعالیت و مدیریت شهروندان؛ تنوع؛ شأن و شخصیت مکان) را تشکیل داد (جدول ۲) که در قالب الگوی پارادایمی رسم شد (شکل ۱).

جدول ۲) کدها، مفاهیم و مقوله‌های منزلت مکانی

نوع مقوله	تعداد کدها	تعداد مفاهیم	تعداد مقوله
علی	۱۸۶	۵۱	۵
محوری	۳۶	۱۰	۱
محیطی	۵۲	۳۴	۳
واسطه‌ای	۸۸	۳۶	۳
راهبردی	صفر	صفر	صفر
پی‌آمدی	۶۶	۱۹	۲
مجموع	۴۲۸	۱۵۰	۱۴

توصیف صرف پدیده؛ برای تحلیل داده‌ها به نظریه، مفاهیم و مقوله‌های تولیدشده به‌طور منظم به یکدیگر مربوط می‌شوند. در این مرحله، با ایجاد ارتباط بین گروه‌ها، آنها را یکپارچه می‌سازند تا چارچوب اولیه نظری شکل بگیرد. به عبارت دیگر، این مرحله، اشاره به فرآیند شکل‌دهی مقوله‌های اصلی و فرعی آنها دارد. [Danayifard, 2005]. کدگذاری انتخابی، براساس نتایج کدگذاری باز و کدگذاری محوری، مرحله اصلی نظریه‌پردازی است. به این ترتیب که مقوله محوری را به شکل نظام‌مند به دیگر مقوله‌ها ربط داده است. تبیین این روایت یا خط داستان، با استفاده از یادداشت‌های نظری و عملیاتی که محقق طی مراحل مختلف داده‌ها تهیه نموده است، انجام می‌شود. منزلت مکان محصول معانی درونی و بیرونی مکان است که به‌وسیله عناصر و گروه‌های مختلف اجتماعی، عملکردی، ادراکی و کالبدی-محیطی شکل می‌گیرند. نمونه‌گیری در هر سه مرحله کدگذاری باز، محوری و گزینشی تا جایی ادامه پیدا کرد که دیگر مفهومی به مفاهیم قبلی اضافه نشد [Strauss & Corbin, 2015]. در هر سه نوع کدگذاری، محقق به‌طور دایم به متون مراجعه و برخی از کدها را حذف یا کدهای جدیدی را اضافه نمود. این روش رفت و برگشتی (یا در اصطلاح زیگزاگی یا الاکلنگی) آن‌قدر ادامه یافت تا تحقیق به مرحله اشباع

شکل ۱) الگوی پارادایمی مفهوم منزلت مکانی و معیارهای آن

هویت و اصالت: ارتباط با گذشته، انطباق با زمینه، تمایز، سازگاری، جغرافیا و اقلیم، معنا، نشانه شهری، ارتقای فرهنگی، وحدت، همبستگی اجتماعی (۳۶ کد).

مقوله‌های علی

۵ مقوله مکانی به‌عنوان شرایط علی تشخیص داده شدند که در مجموع محصول ۵۱ مفهوم و ۱۸۶ کد بودند.

سرزندگی: تنوع بهره‌برداران و پویایی فعالیت‌ها، انعطاف‌پذیری، لذت‌بخشی، فشرده‌گی و تراکم، تداوم فعالیت، تفریح و سرگرمی، اختلاط فعالیت‌ها، مراکز قدرتمند (۳۸ کد).

مقوله‌های راهبردی

هیچ مقوله راهبردی تشخیص داده نشد.

مقوله‌های پی‌آمدی

۲ مقوله "آسایش، رفاه و امنیت، آرامش" و "تنوع" به‌عنوان مقوله‌های پی‌آمدی اثرگذار بر راهبردها متشکل از ۱۹ مفهوم از ۶۶ کد تشخیص داده شد.

آسایش، رفاه و امنیت، آرامش: مسکن، بهداشت، تغذیه، حمل‌ونقل عمومی، آموزش، اشتغال، پاکیزگی، توجه به کودکان و زنان، اعتماد و اطمینان، کنترل و حراست، عدالت، لذت‌بخشی، خشنودی، ایمنی و راحتی (۲۱ کد).

تنوع: تنوع کاربران، تنوع فعالیت‌ها، تنوع فرم‌ها، تنوع محرک‌های حسی، پیچیدگی (۴۵ کد).

بحث

درون‌مایه‌های استخراج شده گویای این امر است که در تعریف منزلت مکانی همه جنبه‌های اجتماعی، کالبدی-محیطی، ادراکی و عملکردی یک مکان، یعنی بستر زندگی ساکنانش را باهم و در ارتباط با یکدیگر ببینیم. منزلت مکانی، غالباً به‌صورت یک مشخصه یا خصوصیتی از مکان از دیدگاه انسان به‌عنوان یک موجود اجتماعی نگریسته می‌شود و چیزی نیست که به‌خودی‌خود درجایی وجود داشته باشد، بلکه باید خلق شود. در این پژوهش درباره منزلت مکانی، آنچه از مفهوم «مکان» موردنظر است، کلیتی است فراتر از ابعاد کالبدی و کارکردی آن. کلیتی که به انسان‌ها، رویدادها، و تجربه‌های زندگی روزمره آنها وابسته است و در بستر زمان جاری است. در این جایگاه مفهوم منزلت در بعد «مکان» در نظر گرفته می‌شود، یعنی پدیده‌ای که محصول رابطه‌ای فعال و دوسویه میان فرد و محیط است و بدین‌صورت، هر مکان پدیده‌ای منحصربه‌فرد است. منزلت مکانی بیش از هر چیز ناظر بر امری کیفی است، آنچه وضعیت یا «چگونگی» یک پدیده را توصیف می‌کند. ازاین‌رو محصول «ارزیابی» توسط مخاطب است و معرف آن مقدار بار معنایی ارزشمندی است که افراد به مکان‌ها در طول زمان می‌دهند. این ارزیابی امری مورد توقع و مکانی است. یعنی فرد بسته به توقعاتی که به لحاظ ویژگی‌های کالبدی و رفتارهای جاری در آن و معناهایی که می‌تواند با زندگی فرد برقرار کند، به هر مکان منزلت می‌بخشد. چنان‌که اگر این توقعات برآورده نشود، آن مکان واجد منزلت مورد توقع نخواهد بود.

نتیجه‌گیری

تحکیم شکل نهادی مکان، گسترش و تعمیق در چشم‌اندازهای تدوین‌شده برای آینده مکان، التزام به حفظ ارزش‌های محیط و عناصر ساخته‌شده، ایجاد جایگاه فضایی مکان در سامانه فرامکانی،

خاطره‌انگیزی: هویت تاریخی، معنا و مفهوم، شگفتی و انگیزش، حرکت پیاده، نشانه شهری، شفافیت، تفریح و سرگرمی، شگفتی (۳۵ کد).

حس تعلق: غرور و شخصیت، اعتماد و اطمینان، دسترسی به فرصت‌ها، مالکیت خصوصی، آزادی انتخاب، خاطره‌انگیزی، عدالت، حق برخورداری از فضاهای خصوصی (۷۲ کد).

معنا و محتوا: احساسات به‌واسطه اهل آن مکان بودن، شأن و منزلت، احترام، قدرت، رشد خوشایندی، رضایت از خود، تماس اجتماعی ارزشمند، این‌همانی نمادین، عزت‌نفس، خود کارایی به‌واسطه احساس رضایت از مکان (۱۱ کد).

خوانایی: شفافیت، معنا، نشانه شهری، آموزش، خاطره‌انگیزی، هدایت‌کنندگی، هماهنگ‌کننده، علایم، آگاهی فضایی، وحدت، انسجام، پیوستگی، هنر مبتنی بر ارتباط، مراکز شهری قدرتمند (۳۲ کد).

مقوله‌های محوری

به دلیل این‌که هیچ‌کدام از مقوله‌ها، انتزاعی‌تر از بقیه نبود، "شأن و شخصیت مکان" با ۱۰ مفهوم (احساسات به‌واسطه اهل آن مکان بودن، قدرت، تماس اجتماعی ارزشمند، شأن و منزلت، رشد خوشایندی، این‌همانی نمادین، احترام، رضایت از خود، عزت‌نفس، خودکارایی به‌واسطه احساس رضایت از مکان) و ۳۶ کد به‌عنوان پدیده محوری که بیشترین تطابق معنایی و ارزشی با مفهوم منزلت مکانی در ۱۳ مقوله دیگر داشت، در قالب الگوی پارادایم قرار گرفت.

مقوله‌های محیطی

۳ مقوله "منظر مطلوب"، "نظم" و "دسترسی" به‌عنوان شرایط محیطی اثرگذار بر راهبردها متشکل از ۳۴ مفهوم از ۵۲ کد تشخیص داده شد.

منظر مطلوب: هماهنگی، لذت‌بخشی، انطباق فرم و عملکرد، محصوریت، فضای سبز، مقیاس، وزن، جذابیت، تعادل، رویت‌پذیری، تقارن، تداوم بصری، وحدت، تزیینات، نور و رنگ، ریتم، پیوستگی، انسجام (۲۲ کد).

نظم: هویت تاریخی، معنا و مفهوم، شگفتی و انگیزش، حرکت پیاده، نشانه شهری، شفافیت، تفریح و سرگرمی، شگفتی (۲۴ کد).

دسترسی: غرور و شخصیت، اعتماد و اطمینان، دسترسی به فرصت‌ها، مالکیت خصوصی، آزادی انتخاب، خاطره‌انگیزی، عدالت، حق برخورداری از فضاهای خصوصی (۶ کد).

مقوله‌های واسطه‌ای

۳ مقوله "تعاملات اجتماعی"، "فعالیت و مدیریت شهروندان" و "سرزندگی" به‌عنوان مقوله‌های اثرگذار بر راهبردها متشکل از ۳۶ مفهوم از ۸۸ کد تشخیص داده شد.

تعاملات اجتماعی: مشارکت‌های مردمی اقشار مختلف، مدیریت مردمی، همبستگی اجتماعی، منفعت و خواست عمومی، اختلاط فعالیت‌ها، حس تعلق، آزادی انتخاب، تعاون، فضای باز، تفریح و سرگرمی (۳۰ کد).

فعالیت و مدیریت شهروندان: آزادی انتخاب، اعتماد و اطمینان، عدالت، رضایت‌مندی، منفعت و خواست عمومی، حس تعلق، همبستگی اجتماعی، عمل‌گرایی (۲۰ کد).

approach: The conceptualization strategy of fundamental theory. *Daneshvar Behavioral Journal*. 15(29):102-121. [Persian]

Davy B, Pellissery S, Jacobs HM (2017). Land policies in India promises, practices and challenges. In: Davy B, editor. *Human dignity and property in land - A human rights approach*. New York: Springer.

Dehkhoda A (1956). *Dehkhoda dictionary* [Internet]. Tehran: Dehkhoda Institute [Cited 2018, 13 August]. Available from: <https://www.revolvy.com>

Gallagher A, Li S, Wainwright P, Jones IR, Lee D (2008). Dignity in the care of older people - a review of the theoretical and empirical literature. *BioMedical Center Nursing*. 7:11.

Hicks D (2013). *Dignity: The essential role it plays in resolving*. New Haven, CT: Yale University.

Jacobson N (2007). Dignity and health: A review. *Social Science & Medicine*. 64(2):292-302.

McCrudden Ch (2013). *Understanding human dignity*. 1st Edition. Oxford: Oxford University Press.

Nordenfelt L (2009). *Dignity in care for older people*. New York: Blackwell Publication.

Hornby AS, McIntosh C, Wehmeier S (2005). *Oxford advanced learner's dictionary*. 7th Edition. New York: Oxford University Press.

Schroedr D (2012). Human rights and human dignity. *Ethical Theory and Moral Practice*. 15(3):323-335.

Strauss A, Corbin J (2011). *Principles of qualitative research methodology: Basic Theory, procedures and practices*. Mohammadi B, Translator. 3rd Edition. Tehran: Institute of Humanities and Cultural Studies Publication. [Persian]

Tadd W, Cesagen R, Hillman A, Sian C, Calnan M, Bayer T, et al (2011). Right place - wrong person: Dignity in the acute care of older people. *Quality in Ageing and Older Adults*. 12(1):33-43.

Uei S, Lin W, Shu C (2010). Promoting dignity in long term care. *Maca Journal of Nursing*. 9(2):20-4.

Yvonne M, Diana N (2016). Designing with dignity: Health and design research for underserved communities. *The Plan Journal*. 1(2):303-317.

آمادگی‌های همه‌جانبه، ارزش‌ها و ویژگی‌های خواست ساکنان و افراد بیرونی، حفظ عناصر ارزشمند، ارتقا نقش مکان در منطقه فرامکان، بسترسازی استقرار شده در مکان، تحول تاریخی، رشد و آینده مکان، بازشناسی عناصر شاخص ادراکی مکان، تصحیح شکل قرارگاه رفتاری، بسترسازی رفتار و ارتباطات اجتماعی بین افراد، تقویت ساختار استخوان‌بندی فضایی-کالبدی مکان، به‌عنوان راهبردهای ارتقای منزلت مکانی معرفی می‌شوند.

تشکر و قدردانی: موردی از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

تأییدیه اخلاقی: موردی از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

تعارض منافع: موردی از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

سهم نویسندگان: مهلا محمدنیا (نویسنده اول)، نگارنده بحث (۴۰٪)؛ سیدعبدالهادی دانشپور (نویسنده دوم)، روش‌شناس (۴۰٪)؛ سیدمسلم سیدالحسینی (نویسنده سوم)، تحلیلگر (۲۰٪).

منابع مالی: مقاله حاضر مستخرج از رساله دوره دکتری است.

منابع

American Heritage (1975). *The American Heritage dictionary of the English language*. Rockville: American Heritage Publication.

Anderberg P, Lepp M, Berglund AL, Segesten K (2017). Preserving dignity in caring for older adults: A concept analysis. *Advance Nursing*. 59(6):635-43.

Andorno R (2013). The dual role of human dignity in bioethics. *Medicine, health care and philosophy*. 16(4):967-973.

Batra N (2013). Dignity by Design: Tool of social urbanism [Internet]. *Engaged Citizens Responsive City* [Cited 2018, 25 December]. Available from:

<https://www.pria.org/engaged-citizens-responsive-city/?p=1176>

Danayifard H (2006). *Theorizing using a deductive*